

Küzdelem a munkahelyekért

Bár a napokban mindenki az új kormány megalakulását várja, érdemes végigtekinteni, mi történt az elmúlt hónapokban a munkaerőpiacon, amit az egész politikai osztály alapvetően fontosnak tekint a gazdaság helyreállítása és a válságkezelés szempontjából. Számok és adatok a munkanélküliség alakulásáról.

A globális méreteket öltött gazdasági válság tavaly októberi Magyarországra történő begyűrűződése óta jelentős változások mentek végbe a hazai munkaerőpiacon. A munkanélküliségi mutatók hónapról hónapra történő emelkedése rákényszerítette a kabinetet, hogy egy hatékonynak tartott cselekvési terv keretében 2009 elejétől óriási összegeket áldozzon a helyzet kezelésére. De nézzük meg azokat az adatokat, amik lépéskényszerbe hozták a Gyurcsány-kormányt!

A Központi Statisztikai Hivatal felmérése azt mutatja, hogy a 2008. november-2009. januári időszakban a 15–74 éves korcsoportból a munkanélküliek száma a megfigyelt időszakban 351 ezer volt. Ez 8,4%-os munkanélküliségi rátát jelentett, ami a tavaly őszi 7,8%-hoz képest jelentős romlás. Ezt követően a 2008. december-2009. februári időszakban a munka nélkül maradtak száma 378 ezer főre nőtt, ami 9,1%-os munkanélküliségi rátának felelt meg. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint az elmúlt hónapokban a nyilvántartott álláskeresők száma az Észak-alföldi régióban volt a legnagyobb, utána következtek az Észak-magyarországi, a Dél-alföldi, a Dél-dunántúli, a Közép-magyarországi, Közép-dunántúli végül pedig a Nyugat-dunántúli régiók. A munkanélküliség növekedése viszont a legnagyobb mértékben a Közép- és a Nyugat-Dunántúl munkaerőpiacát érintette, ugyanakkor az Észak-magyarországi és az Észak-alföldi megyékben jóval kisebb mértékű volt a növekedés, melynek oka, hogy a Kelet-magyarországi régiókkal ellentétben a Közép-dunántúli térségben koncentráltan vannak jelen a multinacionális vállalkozások és beszállítók, a válság okozta csökkenő export miatt pedig a vállalatok egyáltalán nem vagy csak nagyon keveset termelnek. Ennek egyenes következménye a nagyarányú létszámleépítés, ami leginkább a betanított

munkásokat, az alacsony iskolai végzettségű munkavállalókat, a nyugdíj előtt állókat, valamint a munkaerő-kölcsönzöttek érintette.

A kormány a munkanélküliség visszaszorítására tett kísérlet keretében 2009 első negyedében körülbelül 2000 milliárd forintnyi hazai és uniós forrásból előteremtett, új munkahelyek létesítésére, illetve a jelenlegi munkahelyek megtartására előirányzott támogatásról döntött.

A munkahelyek megtartása érdekében hozott intézkedéseket három csoportba sorolnám. Az első a bértámogatást megcélzó programokról szól, a második a beruházások ösztönzését segítő támogatásokból áll, míg a harmadik csoportba az adó- és járulékcsoökkentő, illetve az eddigieknél kedvezményesebb hitelfelvételt lehetővé tevő határozatokat illesztettem be.

A bértámogatást előirányzó, hazai forrásokból finanszírozott intézkedések három fő programból tevődnek össze. Elsőként a 700 millió forintnyi kerettel rendelkező „Központi munkahelymegőrző” programot említeném, amivel a kabinet a jelentősebb létszámot foglalkoztató munkáltatók csoportos létszámleépítését akarja megelőzni.

A másik két program alatt a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által január 10-én indított 16 milliárd forintos támogatásának a kettéválasztását értem. Míg a 6 milliárd forintnyi keretű „A foglalkoztatottság megőrzésének támogatása a gazdasági visszaesés következtében átmenetileg nehéz helyzetbe jutott munkáltatóknál” programra kizárólag munkáltatók pályázhatnak, addig a 10 milliárdos keretű „A munkahelyek megőrzéséért” program forrására munkáltatók és álláskeresőket is várják.

Bértámogatásra a kormány nemcsak hazai, hanem európai uniós forrásból is jelentős összeget áldozott, aminek keretében az EU Társadalmi Megújulás Operatív Programjának segítségével jelenleg 30 milliárd forint áll rendelkezésre, amit a kabinet az úgynevezett 4 + 1 program megvalósítására kíván felhasználni. Lényege, hogy a kormány minden ötödik munkanap bérköltségét átvállalja a munkáltatótól, a pályázó cégek munkavállalóinak legfeljebb 50 százalékáig. Cserébe a cégeknek vállalniuk kell, hogy két éven át nem hajtanak végre

létszámleépítést, illetve a bértámogatásban lévő dolgozókat hetente egyszer informatikai ismeretek oktatását és nyelvoktatást is magába foglaló továbbképzésben részesítik. A 30 milliárdból 20 milliárd jut a kis- és középvállalkozásoknak, a fennmaradó összeg pedig a nagyvállalatoknak.

A beruházások élénkítésére szánt támogatásra a február 11-én bejelentett csomagot lehetne példaként felhozni, amivel a kormány a nehéz helyzetbe került építőipar fellendítését próbálja elérni. A hazai munkahelyek megmentését, a vállalatok pénzhez juttatását, valamint a kereslet és a beruházás élénkítését megcélzó csomag több mint 1800 milliárd forintot ölel fel.

A harmadik kategóriába tartoznak a kormánynak azon határozatai, amelyek értelmében egyrészt a válság miatt bajba jutott cégek megemelt összegű állami támogatást és a korábbinál kedvezményesebb hiteleket kaphatnak, másrészt 300 milliárd forinttal 32%-ról 27%-ra csökkenne a munkáltatók járulékkerhe és az adminisztrációra kiadott pénz, harmadrészt pedig megszűnne a vállalkozások különadója (2010 januárjától).

A recesszió nem kímélte Szlovákiát sem, ahol a munkanélküliség az előző évhez képest az összes régióban emelkedett, a januári adatok szerint a legnagyobb mértékben a besztercebányai, a kassai és az eperjesi régiókban. A munkanélküliségi ráta pedig február végén országos szinten megközelítette a 10%-ot. A válság várhatóan még jobban elmélyíti a szakadékokat Szlovákia nyugati és délkeleti része között, ugyanis az ország déli és keleti részén találhatóak azok a munkahelyek, ahol a legtöbb betanított munkás dolgozik, így ezeket a területeket sújtották leginkább az elbocsátások. Nem sokkal jobb a helyzet Romániában sem, ahol a regisztrált munkanélküliségi ráta februárban 5,3%-ra nőtt a januári 4,9%-ról. A területi különbségek itt is jelentősek: a fővárosban és a Bukaresttel szomszédos Ilfov megyében 2% alatt van a munkanélküliségi ráta, míg Vaslui és Mehedinti megyékben a 10%-ot is meghaladja.

Magyarországhoz hasonlóan a szlovák és a román kormány is hatalmas összegeket különített el a munkahelyek megőrzésére, a miénkhez hasonló intézkedésekkel kísérve meg stabilizálni a helyzetet. A 332 millió eurós válságkezelési terv részeként Szlovákiában is

ösztönzik a részmunkaidős foglalkoztatás elterjedését átvállalva azon munkáltatók járulékeinak fizetését, akik nem meneszti alkalmazottaikat, hanem részmunkaidőben fogják őket foglalkoztatni. Ehhez kapcsolódóan északi szomszédunknál és Romániában is támogatják a szakmai továbbképzéseket, ahol az alkalmazottaknak és a munkanélkülieknek szánt szakmai továbbképzések költségének 50 százalékát Emil Boc kormánya átvállalja.

Mindkét országban jelentős támogatásra számíthatnak a kis- és középvállalkozók is, valamint az év folyamán beruházásösztönző intézkedésekre is sor kerül. Romániában például a gazdaság fellendüléséhez elengedhetetlen beruházásoknak – amire az idei költségvetésből 10,2 milliárd euró lett félretéve – úgy próbálnak meg segítséget nyújtani, hogy a CEC és az Eximbank beszáll a projektek előfinanszírozásába, továbbá leegyszerűsítik a vállalkozásoknak szóló támogatások lehívásához szükséges procedúrákat. Ezen felül döntöttek azoknak a gazdasági kulcságazatok (mezőgazdaság, turizmus, építőipar) támogatása mellett, amelyek előnyt biztosítanak számára a térségben.

Szomszédjainknál a munkahelymegőrzés terén tett lépések között a hasonlóságok mellett ugyanakkor felfedezhetőek olyan intézkedések is, amik némiképp eltérnek a magyar válságkezelési stratégiától. Erre két példát is hoznék.

Míg hazánkban az üdülési csekket megadóztatnák, de legalábbis szűkítenék a felhasználási területeket, addig Romániában a válság enyhítése érdekében az üdülési csekket sürgősségi rendelettel bevezetik, támogatva a turizmusból élő kis- és középvállalkozásokat.

A második példa Szlovákiához köthető, mégpedig a roncsautó programmal összefüggésben, ugyanis Robert Fico ennek segítségével szeretné nagymértékben ösztönözni az autógyárak termelését, támogatva az új autók vásárlását, Magyarországon viszont a program bevezetése egyelőre késik.

Hasonló problémákra hasonló megoldási javaslatok. Véleményem szerint így lehetne a legtömörebben összefoglalni a három vizsgált ország munkanélküliség elleni küzdelmének közös jellemzőit. Jóknak, átgondoltaknak tűnnek, azonban hogy valóban elérik-e céljukat, csak jóval később derül majd ki. Addig pedig a munkanélküliségi ráta is emelkedni fog mind

a három országban; egyes előrejelzések szerint hazánkban az év végére akár 13%-ra is feltornázhathatja magát. Nem beszélve arról, hogy a kidolgozott elképzeléseket könnyen felboríthatja válság elmélyülése, ami miatt rövid idő alatt a tervezettnél jóval nagyobb összegeket kell majd felszabadítani, illetve átcsoportosítani az érintett ágazatokra, ezért talán még korai lenne messzemenő következtetéseket levonni a három ország kormányzati intézkedéseinek hatékonyságáról.

Összegezvén a leírtakat, az elmúlt három hónapban a gazdasági válság hatására Európa szerte, így Magyarországon, Szlovákiában és Romániában is jelentősen megnőtt a munkanélküliek száma, aminek eredményeképp több tízezer ember került az utcára. Az arányokat szemlélve északi és délkeleti szomszédjainkhoz hasonlóan hazánkban is jelentős eltérések tapasztalhatóak az egyes régiókon belül, mert a legnagyobb leépítések jellemzően azokon a területeken történtek, ahol számos nagyvállalat ipartelepe található.

2009 elején az említett országok kormányainak is átfogó tervet kellett készítenie a válság ellensúlyozására, kiemelt szerepet szánva a munkanélküliség visszaszorításának és a beruházások serkentésének. A munkahelyek megőrzése érdekében mindhárom ország bértámogató, beruházásösztönző, valamint a vállalkozások anyagi terheit csökkentő intézkedéseket hozott, amelyek között számos hasonlóságot lehet felfedezni, hiszen a vizsgált országok mindegyike hasonló problémákkal küszködik, emiatt lényegét tekintve a lehetséges megoldások sem térnek el gyökeresen egymástól, ugyanakkor mind a három ország válságkezelési stratégiájában rábukkanhatunk egyedi elgondolásokra is.

Teljes bizonyossággal állítható, hogy a munkanélküliség a következő hónapokban mindhárom országban emelkedni fog, ugyanis az említett válságkezelő intézkedések eredményei nem holnap lesznek érezhetőek, már ha egyáltalán érezhetőek lesznek, ugyanis az elmélyülő recesszió könnyen átírhatja a forgatókönyveket.